

vrouwen van nu

Ledenblad Vrouwen van Nu - 78^e jaargang - Februari 2018 - № 1

'ondernemerschap
is een belangrijk
instrument om
onafhankelijk en
vrij te zijn'
josette dijkhuizen

'ondernemerschap betekent een nieuwe toekomst voor vluchtelingenvrouwen'

Professor dr. Josette Dijkhuizen is ervan overtuigd dat ondernemerschap het verschil kan maken voor vrouwen in vluchtelingenkampen. Samen met fotograaf Jeroen Berkhout bezocht zij drie zomers lang Palestijnse en Syrische vluchtelingenkampen in Libanon en Jordanië.

De ontmoetingen daar hebben diepe indruk op de twee gemaakt.

Josette en Jeroen vertellen: "Het beeld van een vluchtelingenkamp is een tentenkamp, waar de opvang, eten en gezondheidszorg gratis is. Maar er zijn vele getto's in bijvoorbeeld Beiroet. Veel mensen wonen er samen in een piepklein appartementje met een hoge huurprijs. Het leven is er even duur als in Nederland. De kosten zijn ontzettend hoog. Zoveel mensen tegelijk huisvesten op een vierkante kilometer is vragen om problemen. Er gebeurt veel in die steegjes, zoals verkrachtingen en andere vormen van geweld."

Vluchtelingen hebben weinig rechten. Er zijn richtlijnen opgezet dat ze zo snel mogelijk terug moeten naar hun land. Daarom mogen ze niet werken in de beter verdienende beroepen zoals accountant en arts, ze mogen geen eigendommen hebben en ook geen eigen bedrijf. Ondernemerschap is veelal illegaal. Josette: "Hun situatie is uitzichtloos. Het enige wat ze hoop geeft is dat iemand van het gezin het land uitgaat, richting Europa, om daarna de achterblijvende familie te helpen."

Onuitwisbare indruk

Ondanks de grote problemen ziet Josette toch mensen die gedreven zijn om iets anders te gaan doen. "Vooral vrouwen die bovenal hun kinderen een betere toekomst willen geven. Maar scholen sluiten soms vanwege geldgebrek en Syrische kinderen kunnen alleen naar het onbetaalbare privéonderwijs. Dat terwijl onderwijs cruciaal is voor de toekomst van hún kinderen."

Josette en Jeroen spraken onder meer met Rana. Zij heeft een onuitwisbare indruk op hen gemaakt. "Gewond van de oorlog en verdreven uit Syrië deed Rana er alles aan om – illegaal – een schooltje te runnen voor Syrische kinderen. Met het gevaar van uitzetting en alle gevolgen van dien... Inmiddels is Rana met haar gezin naar Schotland verhuisd."

Josette vertelt dat de meeste vrouwelijke ondernemers weduwe zijn of een scheiding achter de rug hebben. Ook zijn het vrouwen waarvan de man niet kan werken, bijvoorbeeld omdat hij invalide is geworden in de oorlog. Het werk van de vrouw geeft een andere dimensie aan de relatie tussen man en vrouw. "De meeste mannen die bij de gesprekken aanwezig waren, accepteren dat hun vrouw werkt. Zijn zelfs trots op ze. Zoals een man die we spraken wiens vrouw crèmes maakt. Hij helpt haar daarbij. Meer inkomsten voor het gezin betekent meer en beter eten. Ondernemerschap stimuleren betekent inspiratie, groei van zelfvertrouwen en een betere toekomst voor de vrouw en haar gezin."

Samen koken

Zeer waardevol is dan ook het ondernemersprogramma 'Women's Program Association', dat een Community Kitchen' heeft opgericht. Het is een gemeenschapskeuken voor vrouwen uit het vluchtelingenkamp. "Zij komen naar buiten en koken er met elkaar. Daardoor eten ze gezond, waardoor de kosten van de gezondheidszorg afnemen. Bovendien verdienen ze ook nog iets. Deze vrouwen, gevoelig voor de druk van mannen, zijn vaak depressief. Dit vermindert door met elkaar te praten. Ze koken voor bijvoorbeeld congressen. Het geld dat hierdoor binnenkomt, beheren de

vrouwen zelf. Ze geven het niet aan de man, hooguit om wat sigaretten te kopen. Het overgrote deel is voor het gezin", aldus Josette.

Maar ondernemerschap kan niet alle problemen wegnemen. Josette en Jeroen spraken bijvoorbeeld met Mariam, een vrouw van rond de vijftig jaar. "Samen met haar man, kinderen en kleinkinderen woont ze in een

appartementje. Zij werkt als enige, ze heeft een restaurantje. Daarvoor staat ze 's morgens om vijf uur op. Maar er komen te weinig gasten, waardoor het inkomen niet toereikend is en ze niet kan investeren. Haar zoon is 28. Hij wil graag trouwen, maar zonder werk heeft hij geen bruidsschat. Naast de economische zorgen hebben ze dus ook allerlei sociale problemen."

De kracht van vrouwen

Van alles wat hij heeft gezien in de vluchtelingenkampen, was Jeroen het meest onder de indruk van de kracht die vrouwen toonden. "Het eerste wat Josette me leerde was: als je mensen wilt helpen in de wereld, begin dan bij de vrouwen. Vrouwen steken hun inkomen in hun gezin en hun gemeenschap, mannen in persoonlijke spullen."

Hij zag hier een bijzonder mooi voorbeeld van: "Een vrouw had een naaimachine gekregen van een hulporganisatie. Ze startte een atelier. Met haar verdiende geld kocht ze voor haar buurvrouw een naaimachine. Zodat ook zij een inkomen kon genereren voor háár gezin. Ze had haar winst ook kunnen gebruiken om te investeren in haar bedrijfje of in iets extra's voor haar eigen gezin."

Het zijn deze vrouwen die Josette en Jeroen graag aan de wereld willen laten zien. Josette: "Dit is hoofdzakelijk een fotografieproject. We nemen de verhalen en gezichten mee terug. Om het kenbaar te maken aan de internationale gemeenschap willen we ook een boek maken met de verhalen. Het is een oproep aan de wereld. Ondernemerschap is namelijk een belangrijk instrument voor veel vrouwen om onafhankelijk en vrij te zijn en een inkomen te verwerven waarmee ze hun hele gezin helpen. Dat moeten we veel meer ondersteunen." ⁹

over josette

Professor dr. Josette Dijkhuizen is ondernemer en honorair hoogleraar in Ondernemerschapontwikkeling. In 2013 werd ze gekozen tot vrouwenvertegenwoordiger in de Nederlandse delegatie van de Verenigde Naties (VN). In deze rol mocht ze de Algemene Vergadering van de VN toespreken. Ze sprak daarbij over vrouwelijk ondernemerschap. Ondernemerschap betekent een nieuwe toekomst, waardoor vrouwen minder afhankelijk zijn van mannen en zich weerbaarder kunnen opstellen. Vanuit deze gedachte kwam ze op het idee haar grenzen te verleggen naar vrouwelijk ondernemerschap in vluchtelingenkampen. ⁹

